

Sylabus przedmiotu: Teologia moralna

Część A (wypełnia kierownik właściwej sekcji/institutu)

Nazwa przedmiotu: Teologia moralna			Nazwa kierunku: Teologia prawosławna
Liczba punktów ECTS:			Nazwa jednostki prowadzącej kierunek: Wydział Teologiczny
Kod przedmiotu:			Rodzaj i forma studiów: Studia I stopnia niestacjonarne
Łączny wymiar godzinowy: 60			Adresaci przedmiotu: IV Tp
wykład: 60	ćwiczenia/lektorat:	seminarium:	Status przedmiotu: obligatoryjny
Forma zaliczenia przedmiotu: wykład – egzamin			Adnotacja dotycząca wymiaru godzinowego na studiach niestacjonarnych:

Część B (wypełnia osoba prowadząca przedmiot)

Nazwisko głównej osoby prowadzącej przedmiot: ks. mgr Artur Aleksiejuk	Nazwisko (-a) pozostałych osób prowadzących przedmiot: -----
--	--

Wymagania wstępne:

Wpis na semestr oraz zaliczenie poprzedniego wykładu teologii moralnej z III Tp.

Założenia i cele przedmiotu:

Celem wykładów jest prezentacja zagadnień wchodzących w zakres teologii moralnej Kościoła prawosławnego związanej z wartością i świętością ludzkiego życia. Podczas wykładów rozważana będzie problematyka prawidłowej postawy moralnej prawosławnego chrześcijanina wobec problemów współczesności i jego funkcjonowaniem w świecie. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na wyzwania, jakie stawia przed teologią moralną Kościoła prawosławnego bioetyka, globalizacja i problematyka związana z postępem naukowo – technicznym.

Treści programowe:

Życie w Kościele. Drogi powołania człowieka w Kościele i ich charakterystyka. Czym jest Kościół? Kościół jako wspólnota przeobstwienia. Dogmaty Kościoła jako wyznaczniki życia chrześcijańskiego. Sakramenty Kościoła i życie moralne. Moralność i obowiązki życia małżeńskiego i rodzinnego –kościół domowy. Stan kapłański i mniszy jako osobliwy rodzaj powołania w Kościele. Ascetyzm. Obowiązki prawosławnego chrześcijanina względem zmarłych.

Problematyka seksualności i płci w nauczaniu moralnym Kościoła. Seksualność w świetle antropologii chrześcijańskiej. Kształtowanie chrześcijańskiej postawy wobec ciała. Chrześcijańska wizja płci. Płeć a asceza. Miłość i seks. Zagadnienie kobiecości i męskości z perspektywy teologiczno – psychologicznej. Chrześcijańska

cnota czystości. Świętość i godność czystości. Problematyka edukacji seksualnej w świetle nauki Kościoła. Ocena wybranych zachowań seksualnych z punktu widzenia teologii moralnej Kościoła prawosławnego.

Problematyka bioetyczna w świetle nauki Kościoła prawosławnego. Wprowadzenie do problematyki bioetycznej. Bioteologia, czyli bioetyka jako dyscyplina teologiczna. Główne założenia prawosławnego spojrzenia na bioetykę. Biblijno-teologiczne spojrzenie na etos lekarski. Samarytański model medycyny. Lekarz jako sługa Bożej ekonomii zbawienia.

Podstawy teologiczno – moralnej refleksji nad ludzkim życiem. Czym jest życie? Fenomen życia ludzkiego. Starotestamentalna i nowotestamentalna koncepcja świętości życia. Chrystologiczny i pneumatologiczny wymiar życia ludzkiego. Pomiedzy świętością i wartością ludzkiego życia. Obowiązek obrony życia w prawosławnej refleksji teologiczno – moralnej. Zagadnienie śmiertelności i śmierci w teologiczno – moralnym spojrzeniu na bioetykę. Prawosławny pogląd na aborcję, eutanazję i karę śmierci. Problemy moralne końca życia ludzkiego: starość, zawziętość terapeutyczna, podtrzymywanie życia. Grzech samobójstwa.

Zdrowie i choroba w prawosławnej refleksji teologicznej. Pojęcie zdrowia, choroby i cierpienia – medyczny i teologiczny punkt widzenia. Choroba i cierpienie jako wyzwanie moralne. Chrześcijańskie rozumienie cierpienia. Sens cierpienia. Rola kapłana w niesieniu posługi chorym i cierpiącym. Przygotowanie do śmierci.

Ingerencje i eksperymenty medyczne w świetle nauki Kościoła prawosławnego. Teologiczno – moralny wymiar ingerencji i eksperymentów biomedycznych. Prawosławie wobec sztucznych metod prokreacji. Problematyka badań na embrionach i eksperymentów na ludziach. Teologia moralna Kościoła prawosławnego wobec eksperymentów genetycznych i klonowania. Nowoczesne metody terapeutyczne w świetle nauki Kościoła prawosławnego (terapia genowa, diagnostyka prenatalna(problematyka pozyskiwania i wykorzystywania komórek macierzystych, transplantacje. Żywność modyfikowana genetycznie (GMO).

Prawosławna teologia moralna wobec problematyki ekologicznej.

Prawosławie wobec globalizacji. Chrześcijanin a dobra i przyjemności doczesne. Prawa i obowiązki człowieka w życiu społeczno – gospodarczym. Chrześcijanin wobec postępu naukowo – technicznego. Teologiczno – moralny wymiar pracy i wolnego czasu.

Postawa chrześcijanina wobec totalitaryzmu i terroryzmu.

Literatura podstawowa:

Kozłowski R. ks., *Teologia moralna (wybrane zagadnienia)*, Wyd. ChAT, Warszawa 1978.

Literatura uzupełniająca:

Aleksiejuk A. ks., Kościół prawosławny a problem zapłodnień in vitro, „Życie i Płodność”, 2008, nr 2-3, s. 53 – 64.

Aleksiejuk A. ks., *Prawosławie wobec współczesnych wyzwań moralnych*, [w:] *Ekumenia a współczesne wyzwania moralne*, Biblioteka Ekumenii i Dialogu, t. 31, PAT, Kraków 2009.

Ange D., *Homoseksualizm. Czym jest? Do czego prowadzi?*, Wydawnictwo M, Kraków 1992.

Bloom A. metr., *O medycynskiej etyce*, Moskwa 2001.

Bloom A. metr., *Życie, bolezn, śmierć*, Izdatiel'stvo Vinograd 1998.

Bołoz W. ks., *Etyka seksualna*, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2003.

Breck J. ks., *The Sacred Gift of Life, Orthodox Christianity and Bioethics*, St. Vladimir's Seminary Press, New York 1998.

Breck J. ks., Breck L., *Stages on Life's Way, Orthodox Thinking on Bioethics*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood 2005.

Brusiło J. ks., *Życie bez bólu? Chrześcijański sens cierpienia a przeciwbólowe działanie medycyny*, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 1996.

Clement O., *Ciało śmiertelne i chwalebne*, Wydawnictwo Verbinum, Warszawa 1999.

Clement O., *Prawda was wyzwoli. Rozmowy z Patriarchą ekumenicznym Bartłomiejem I*, Verbinum Warszawa

1998.

- Evdokimov P., *Kobieta i zbawienie świata*, przeł. E. Wolicka, Wydawnictwo "W drodze", Poznań 1991.
- Harakas S. S., *Health and Medicine in the Eastern Orthodox Tradition*, The Crossroad Publishing Company, New York 1990.
- Huk T. (red.), *Kościół wobec homoseksualizmu. Opracowania – świadectwa – dokumenty*, Wyd. Sióstr Loretanek, Warszawa 1996.
- Israel L., *Eutanazja, czy życie aż do końca*, przeł. A. Wojciechowski, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005.
- Katolo A. ks., *Embrion ludzki – osoba czy rzecz?*, Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu, Lublin – Sandomierz 2000.
- Keselopoulos A., *Man and the Environment*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood 2006.
- Kornas S., *Współczesne eksperymenty medyczne w ocenie etyki katolickiej*, Wydawnictwo "Regina Poloniae", Częstochowa 1986.
- Leśniewski K., „Nie potrzebują lekarza zdrowi...”. *Hezychastyczna metoda uzdrawiania człowieka*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006.
- Muszala A. ks., *Wybrane zagadnienia etyczne z genetyki medycznej*, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 1998.
- Nikołajewa O., *Sowremiennaja kultura i Prawosławije*, Moskowskoje Podworije Swiato-Troickoj Siergijewoj Ławry 1999.
- Osińska K. (red.), *Refleksje nad etyką lekarską*, Wyd. Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1992.
- Otowicz R. ks., *Etyka życia. Bioetyczny i teologiczny kontekst problematyki życia poczętego*, Wyd. WAM, Kraków 1998.
- Siłujanowa I., *Sowremiennaja medycyna i Prawosławije*, Moskowskoje Podworije Swiato-Troickoj Siergijewoj Ławry 1998.
- Siłujanowa I., *Człowiek i boliezn'*, Moskowskoje Podworije Swiato-Troickoj Siergijewoj Ławry 1998.
- Siłujanowa I., *Iskuszenije klonirowanijem*, Moskowskoje Podworije Swiato-Troickoj Siergijewoj Ławry 1998.
- Ślipko T. ks., *Granice życia*, ATK, Warszawa 1988.
- Ślipko T. ks., *Zarys etyki szczegółowej*, t. 1, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005.
- Tarnawa J. ks., *Cierpienie-umieranie-nadzieja*, Wydawnictwo WAM-Ignatianum, Kraków 2003.
- Vasiliadis N., *Misterium śmierci*, przeł. A. Bień, K. Korszak, Orthdruk, Białystok 2005.
- Vlachos Jerofiej metr., *Prawosławna psychoterapia*, Swiato-Troickaja Siergijewa Ławra 2005.
- Ware Kallistos bp., *Misteria uzdrowienia*, przeł. ks. W. Misijuk, Prawosławna Diecezja Lubelsko-Chełmska, Lublin 2004.
- Wróbel J. bp., *Człowiek i medycyna. Teologiczno – moralne podstawy ingerencji medycznych*, Wydawnictwo Księży Sercanów, Kraków 1999.

Formy i metody dydaktyczne:

Wykład, dyskusja i lektura tekstów źródłowych.

Warunki zaliczenia i metody oceny:

Warunki zaliczenia wykładu z teologii moralnej jest pozytywna ocena z kolokwium semestralnego i egzaminu końcowego oraz przygotowanie dwóch semestralnych prac pisemnych (referatów). Egzamin składają się z czterech pytań, z których każde jest oceniane w skali od 0 do 5 punktów. Maksymalna liczba punktów wynosi 20. Do pozytywnego zaliczenia egzaminu końcowego z teologii moralnej wymagane jest uzyskanie 50% punktów.